

העורך הראשי: אורי אבנרי
ראש המערכת: שלום כהן
עורכי-משנה: רוב איתן, אורי סלע

עורך כיתוב: עורך נבירול
הכתב הראשי: מנהל מעבדה: יחודה וערא
עורך דמוס: אריה אריאל
מנהל מעבדה: נחמ רחוב

הציר הראשי: שמואל ברתור
מנהל מבצעים: שלמה אריה

רד גליקסון & תל-אביב. מען המברקים: עולמפרט' וז' ה. 136, 1970 26785.
המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.
תפוקת ישראל בע"מ, ת"א 70. 23204.

אין המערכת אחראית עבור תוכן המדעות. מלבד עבור מדעות המתפרסמות תחת הכותרת "דו"ח לצרכן", "דו"ח לבוחר", "דו"ח לנספח" וכיו"ב המוכנות על-ידי חברי המערכת ונבדקות על-ידי המדור. "דו"ח לבוחר" כולל מדעות מטעם מפלגות ישראליות ויצו"רים אשר אין המערכת אחראית לתוכנם ולדעות המובעות בהן ושאינו משקפות כ"שום צורה שחויא את רעות המערכת.

העתון הנקרא ביותר במדינה

2,4 יוני '72

צילל ותוכן, מתגברת על כל המכשולים. הוכחה לכך היתה אחת המלים שנוצרו במערכת זו: **אמרגן**, אדם המארגן עסקי אמנות. וועד-הלשון קבע שאיש זה ייקרא בישראל "אימפרסר", מין מלתי-מזר עברית-לועזית. הקהל, וגם המקצוע עצמו, העדיף את המושג שלנו, רצה את האימפרסר באיבו.

קרוב אחר של חידוד לשוני שלנו היה "איש-המדע". כמעט כל העיתונים קיבלו את הצעתנו לקרוא לו, פשוט, **מדען**.

אם המלה לא הינה מתאימה, איך שהוא, שום מאמץ לא יחדיר אותה. כשהכריזו בי, גי. על המדיניות-הכלכלית-החדשה ניסונו לקרוא לה, בפשטות, **מכ"ח** (מתחרז עם מקח). ה"מלה לא חדרה.

לפעמים יניס תקלה מלאכותית. שמעתי שדן בן-אמון הכניס, בשעתו, את המלה שלנו **כתלבוש** לתרגום אחד המחוזות. התיאטרון שהציג את המחזה, אהל, מחק את המלה ב"תרעומת".

כשהודיע הנשיא אייזנהאואר על תכניתו לשגר כוכב-לכת-מלאכותי לחלל, ביקשו כל העיתונים להדגים לעברית את שמו של כלי-הרכב שימשש לתחבורה בינכוכבית. בלי מחשבה רבה קראו לו, בתרגום מילולי, "מכורז מאנגלית, "ספינת-מרחב". לו קראו ביתר עיון את העתון הזה היו יודעים ש"כבר נוצר מומן המושג העברי המתאים: **חללית**, יחד עם שורה ארוכה נוספת של מושגים לצורך התאור החיים כחלל (כגון **חללבוש**, החליפה המיוחדת להגנה על גוף האדם בחלל, **סילוניית**, כלי-רכב הממונע ב"כוח הראקטיה, ועוד).

פוריים במיוחד היו מדורי הקולנוע והאמנות שלנו. שהיו זקוקים למלים כמו **בררן**, **בררנית** כדי להגדיר אנשים שמקצועם ל"ברר את הקהל; **אופנאית**, להגדרת אשה היוצרת את האופנה, שאין להחליפה בשום פנים עם **אופננית**, שאינה אלא ספורטאית אופניים.

צרפתלילה היא, כמובן, אותה דו-ארץ נהמדה המייצרת בטיסונות סרטים צרפתיים-איטלקיים (או פשוט, **צרפתלקיים**). בהם **כוכביות** גבירות כמו מישל מורגאן או "סמפאניני, בכל מיני סרטים, כמו למשל **סרתולדות** או **סרטבע**, לגמרי אחרת היא **טימוסלכיה**, ארצו הסלכית של המרשל המהודר, הרחוקה מאד **מחושישטאן**. כה שולטים **החושישטאים**.

זמרגש הוא זמר החי על הרגש, כמו ישראל יצחקי, כשם **שמימאי** הוא האדם המוציא את המים מן האדמה, כמו שמחה בלאס.

את עסקי הצבא אנו משאירים למינוח ה"צבאי הרשמי. אך האם מותר להשתמש ב"מ"ז **דגנרלים** לגבי כמה שליטים צבאיים נח הסוג הפורת עתה בעיראק, איראן, ו"סוריה?

העולם העתונאי שייך גם המושג **כתלבוש**, מין תערובת מיוחדת של כתב ולבול, ש"מאמציו לשרת את אודונו מזכירים חיה בעלת שם דומה. **זפתון** הוא עתון המשפל בנושאים סרטי-עמק, מן הסוג שהשתיש גם בישראל, המייצק לעזרת באינו הסרקות להתקשט כדי להצית את האהבה הגדולה בלב גבר. **יומון** הוא הגדרה פשוטה יותר לעתון יומי, והוא הדין של **צהרון** לגבי עתון הצהריים, או **ערבבון** לגבי עתון-הערב (ש-אינו קיים בישראל). אפשר להרחיב שיטה זו לגבי עיתוני מפלגה. כך נזמה לנו שההגדרה הקולעת ביותר של הדור, זכרוננו-לא-כך-לברכה, היתה **מפאיון**.

מכתבו של הקורא אבי הררי מחדרה על התוספת האחרונה למילון העולם הזה שימח אותנו מאד. הוא טוען שהבין את המלה מיד. למרות שלא קיבל כל הסבר. משמע המלה "טובה", שהיא מתאימה לרוח השפה המדוברת ומשתלבת עם אוצר-המלים הקיים. יותר אין לדרוש מכל מלה חדשה.

עיתוננים הוא, כמובן, סוג של עתונאות שאין שטרותו לשאת פרי חיובי כל שהוא. להוליד שינוי פורה במחשב או במעש, מין עתונאות עקרה לשם הנאה עצמית ושיעשוע היצרים הפחות-נעלים. כשיצרנו את המושג עמדה לנגד עינינו הודגמה החיה של עורכראל קרליבך. אם נקלט המושג, משמע שהיה נכון.

שום עתון המעורה בחיים המפלים בגוף הלאומי אינו יכול להסתפק באוצר-המלים של דור קודם. מציאות חדשה יוצרת דרכים חדשים, מחייבת ביטוי חדש. כך שינתה לחלוטין העתונות האנגלו-סכסית את השפה האנגלית תוך שורות, וקשה עתה לתאר שפה זו ללא מאות המלים החדשות שנוצרו על-ידי עתונאים תוך כדי עבודתם. העתונות שלנו שמרנית יותר, אולי מפני שגולדה על ברכי הספרות היהודית של מזרח אירופה. ועדיין לא ניתקה את חוט הסבור שלה לאמה זו. לעומת זאת הפך דוקא צה"ל, הוקק **למינוח** מדוייק וקפדני לשם הבעת המחשב הצבאי, לבית-היוצר של שפה חדשה. הוא יצר עשרות מושגים מצויינים, **מילנח** פעולות רבות, בדרך של אתור מבורך. **אלתור** הוא, כמובן, המונח החדש שתפס את מקומו של אותו מונח ארוך ומכוער, אימפרוביזציה.

עוד בראשית דרכנו נמאס לנו להשתמש במשג הארוך "חבר-כנסת". יצרנו את ה"משג ח"כ" (מתחרז עם שק) והוא נכנס בלי קושי לשפה המדוברת והכתובה כאחת. אחריו באה שורה של מושגים שהיו דרושים לנו לצעם מהלך עבודתנו. **חולית-כיסוי**, שהיא צוות של כתבים וצלמים (ולעתים גם צייר) ה"מכסה" מאורע מסויים, **כיתוב**, התהליך האופייני להעולם הזה, המעביר את כל החומר הכתיב דרך תהליך של התאמה תוכנית וסינונית.

לעולם העתונאי שייך גם המושג **כתלבוש**, מין תערובת מיוחדת של כתב ולבול, ש"מאמציו לשרת את אודונו מזכירים חיה בעלת שם דומה. **זפתון** הוא עתון המשפל בנושאים סרטי-עמק, מן הסוג שהשתיש גם בישראל, המייצק לעזרת באינו הסרקות להתקשט כדי להצית את האהבה הגדולה בלב גבר. **יומון** הוא הגדרה פשוטה יותר לעתון יומי, והוא הדין של **צהרון** לגבי עתון הצהריים, או **ערבבון** לגבי עתון-הערב (ש-אינו קיים בישראל). אפשר להרחיב שיטה זו לגבי עיתוני מפלגה. כך נזמה לנו שההגדרה הקולעת ביותר של הדור, זכרוננו-לא-כך-לברכה, היתה **מפאיון**.

עיתוננים

מומן לא צחקתי כמו השבוע, אחרי שנתפלת במאמרם על עורכראל קרליבך (העולם הזה 946) ב"מלה עיתוננים". אתם לא כתבתם מה זה, אבל המלה מסבירה את עצמה כמה סוגים של עתוניים אתם מכירים עוד?

אבי הררי חדרה

כמה עשרות, החל בעתוננים ועד-תובל, עבור עת-ונדניק, ועד עתונבאי.

דור יורשני

ערכתי נושא פרטי בין חברי, והנעתי למסקנה כי מכתבה של תלמידת השמינית שנתפרסם ב"מדר העורך" (העולם הזה 946) משקף את המציאות המרה. כמו כן הנעתי למסקנה כי כל ה"נוער של שנתון מסויים נרוע מקודמו!

דן לדרמיוזקס, תל-אביב

בני כל השנתונים (מלבד האחרון) תמימי דעה עם הקורא זקס.

הבושי עושה את שני

היהדות כושי עורו ונמר חברבורותינו? לא! אך העולם הזה כן הפך את עורו, וזה לשבחי. "הרשימה השחורה" היא בסדר, אם כי כמה מ"חברי למשק מתנגדים לפרסום, בטענה שכל זה הוא עיון של התנדבות.

אשר להפיכת עורכם - המשיכו בדרך זו. אך אל תקלקלו את עמוד מספר 2 בכל דברי שטות שקוראים מטופשים כותבים אליכם כדי לראות, ולו רק פעם אחת, את שמם מופסם בעתון.

יוסף אלמוג, משק X

למרות התנגדותי לרוב דעותיכם, יישר כחכם על רשימת משתמטי קרו המנל!

...יחד עם ההערכה שאני רואה אליכם בשל כתבותיכם, "הרשימה השחורה", "אל הנשק" (מי יחז ותפקחנה את עיני הצ'כור ותפנינה את מבטן למקום הציוני) איני יכול להבין כיצד יכולים אתם לפרסם בליוון אחד עם רשימות אלו גם את עמוד האופנה, "לבנות הנעורים" (העולם הזה 945) האם זהו פתרון לבעיית המלחמה במרחב, או איך לי זוהי תשובתנו לנאצי? הניע המון שכנות ה"נעורים שלנו תחלנה שוב ללכת בסרפאנים, או שישינה עוד גם ההחלצה התימנית שאינה פתוח יפה מ"השחל את הסככת".

סמל בן-ציון חלף, צה"ל

בכתבה אודותי (העולם הזה 946) מסרתם את עובדותי אלו. אין זה נכון כי התעשרנו מסחית קסר עבור הממשלה. להיפך הכיסותינו, שממנה היו זכוכות לחיות שלוש משפחות. הניעו בקושי 600-700 ל"י לחודש. על כן נכנסנו לחובות רבים ואת רוב הכרזש של משפחתנו נאלצנו למכור על מנת להתקיים.

המצב הניע עד כדי כך שחשבנו לא פעם ל"סגור את הטחנה ולהפוך את הבניין לבית מגורים וחנויות. אולם אנו דור שלישי במקצוע הטחנה ולא קל היה לנטוש את המקצוע. המצב הלך ו"החמיר ואנו החרנו את הטחנה ליהודי בשם חיים אהרן, עבור 500 ל"י לחודש. האם זה מראה ש הטחנה היתה עסק נורף וזב? אותו יהודי הססדי, בשך שנתיים כ"8000 ל"י ו"אנחנו הסכמנו להחזיר לו 1800 ל"י מרמי השכיר

הנרוך: מורון

מדוע אין המנהיגים הזקנים שולחים אתכם ל"נאלי" (ראה סעיף 111) על ההסדה הנלויה ש"אתם מנהלים נגדם ב"הנרוך" שלכם (העולם הזה 941 והלאה)? האם זה בגלל רצונם הכמוס שבאמת יבואו הצעירים ויטלו על שכמם את האחריות העצומה ברנע נורלי זה?

אני הייתי מבכים לתפוס מורון כנאלי ולא ככא בממשלה בימים טרופים אלה.

בבריאל שבש, יפו

את כל האמת

בקרואי את רשימתכם, ניוסית לשרוד בנק" (ה"עולם הזה 945) נוכחתי בנוסח השבועה בבית-המשפט: "להניד את האמת, את כל האמת ורק את האמת". סברתי שכותרתכם בנידון תהא: "מה תפקיד הממשלה?" ומתחיה, האם תפקיד הממשלה למנוע פשעים, לתפוס פושעים ולהעמידם לדין, או שתפקידה לספק כלי משחית לאנשים (ש"לא מוזק עובו את הכלא ונעשו מאמצים עצרי מים כדי לשקם) כדי להתפרסם על תפיסת שודי דים?

השמתם מדברי העד את דבריו כבית-המשפט כי בעת מתן עדותו במשטרה ישב כשיריו כבר לות מאחוריו מעבדה הש" של משנתת הכסא.

עורך-דין יוסף כרמי, ירושלים

שיטה לניצור העורך

הקוראת אסתר ליונסקי שואלת (העולם הזה 945) אם משורר נתן קמחי הושב שהדרך הבטוחה ביותר ללב ההמון הוא נוח של נערה ערומה, ואם אין בעיות אחרות לעם ישראל.

אני מכיר את קמחי אישית. הוא חבר שרת הכתבים ומבלה את זמנו ומרצו הפנויים באולפי"ני המעבדות. בכתיבת שיריו הוא אינו מתכוון "להניע ללב ההמון דרך נופה של נערה ערומה", אלא לשפוך את עודף רגשותיו.

חיים דורו, תל-אביב

ובכן אסתר ליונסקי, הלוחמת ללא-יחת ביצרים השפלים של הנכרים. חורה והשמיעה את קולה את רי שתיקה ארוכה. אני במקומה הייתי מתייאשת מ"ללחום נגד תופעה כה יש. ובדוקה כמו המשי"כה המינית של הנכר לחלקים מסויים בגוף ה"אשה. שנבראו במיוחד לצורך זה על-ידי בורא העולם.

שמוליק בנדר, חיפה

חפש את האשה

באחת השבחות היינו שנינו בלווית "לייקה" ב"ברית נלייילי. שם פגשנו בבחורה בגיל 18-17 בערך, אשר נורא מצאה חן בעינינו. הספנינו לצלמה פעמיים, אך כשהחלנו להתלבש - נעלמה ה"בחורה.

מאז עשינו חרונות-חלב בבחיבה, חוספנוה בתל-אביב, בחיפה ואפילו בכאר-שבע, אך לא הצ"חנו למצאה.

אנא, פרסמו לפחות אחת מתמונותיה בצירוף בקשה לכל קורא שיוכל לזהות את הנערה שיואלף להתקשר עם

שלמה נובצקי או יהושע גרעון, קיבוץ גבעתי-ברנר

החממ. אולי גם עם עורך מדור זה?

אלמונית בגלי גיל-

תורנות בכל הארץ

חפש את הגבר

כתבתם המעיתת-כביכול על האפשרות של ל"י רתיבת-ליון (העולם הזה 946) מעוררת ספק חמור. וזה! תרומה לאי-מוסריות של הדור הצעיר, כי אם תתבד דעה זו תוכל כל בחורה לטעון כי לידה באופן טבעי עוברת החוק המרעי ההרש ורות הקודש. אני כשעצמי אוסוף להנול בקיסמא: "אם אין גבר אין ילד" אפילו זה לא ירניו את עורך המרד המרעי שלכם.

דבורה גור, נתניה

עורך המדע, שהוא גבר, אינו מתרגז...

...ברוך השם! נפטרנו מן הצורך בגבריים! עכשיו יכולים הזכרים של הזן האנושי לחשוט איש את דעהו בפצצות אטומיות, ונאננו לא נצטער...

רחל פנקס, ירושלים

ומי יכבם את החיתולים?

אין תחת עין

בכתבתכם, "להם לא נעים לנלות" (העולם הזה 945) כתבתם תחת שמו של שלמה לכיא: איך-חרוד, במקום: עיר-חרוד. פשוט טעיתם טעות חמורה - יש אפילו שני עיר-חרוד.

אורי פלטי, אחוזה, חיפה

גברים מעדיפים בוזזויות

רותי (מ,מכתבים לרותי" העולם הזה 943) אומרת שהיא לא קולטת מדוע אותו חבר רוצה להתכתב דוקא עם כת ששיער הראש שלה בלונ-די וארוך עד הנכ. די אנו ל"י להסביר לה מדוע: השיער הארוך זה שבביל לנגב את הדמעות שלו וכי, ירמטיאל שטיק, כפר אד"ר

הכותבים בדמעה, ברניה יקרוצו.